

ko vrijeme lovio „pišmo“, a onda se vratio u luku i neka Bog sám zna zašto? zaboravio da priveže barku. I ona se je djevojka našla negdje u Opatiji, u zagrlju nekog mladog plavokosog Mardara...

Sad znamo, što će biti sa svim kruhom. Kako čitamo u novinama, taj će se kruh dati u promet dane 1. oktobra o. g. Bilo je prije određeno, da će se mijesiti samo hlepeči od 200 grama, no po novom naređenju moći će se peći i veći hlebevi — do 500 gr. jedan. Cijena sivome brašnu ustanovit će se kasnije. Ovo vrijedi za Rijeku, a valjda i za čitavu pokrajiju. Vele, da će taj kruh biti dobar, ako se bude s njime baratalo, kako treba.

Citam, da su se na suncu pojavit dvije nove mrlje. One prve su nam donijele i kise i grada i bića i potresa. Sta će nam pak donijeti ove? Počekajmo, pa da vidićemo!

Rokac.

IZ MATULJI

Popravak crkve Sv. Mihovila. - Zahvala, Sajam.

Kako smo već javili u istrarskoj Riječi, sabirali smo milodare za popravak crkvice Sv. Mihovila. Sada vam javljamo koliko smo imali distoga dobitka od zabave koja se je održavala dane 4. VIII. o. g.

U Matuljima sabralo se je lira 354; u Perenicima lira 127,90; u Juršićima i Jurdanima lira 210,70; u Bregima lira 56,70; u Rukavcu Gornjem i Dolnjem lira 105,70; u Kučelima lira 60; u Rubešima lira 106,90 te dinara 134,50; u Trinajstićima lira 61 i dinara 40,70. Osim toga su matuljske djevojke sabrale za cvijeće na oltar lira 83,40. Svega stupa sabralo se je lira 1265 i 70 cent. te dinara 175 i 20 para. Elementarni se je u crkvi sabralo 175 lira i 20 cent. G. Ivan Šintić, mehaničar, popustio je u korist crkve 50 lira od svete, koja mu se je imala isplatiť za izvršene radnje.

Milodari, dohodak od zabave, koja se je priredila u svrhu popravaka crkve, iznosi lira 3629 i 85 cent. Ukinut trošak za popravak crkve i pripreme za zabavu iznosi lira 3533 i 30 cent. Prema tome ostaje čistoga lira 96 i 55 cent.

Odbor se ovim putem najlepše zahvaljuje svim darovateljima, a napose gosp.

I. Šinčiću na popustu, te matuljskim djevojkama na pozitivnost.

Budući, da je bila stara navada, da se svake godine drži sajam kod crkvice Sv. Mihovila, a tek se je u zadnjih 12 godina to propustilo, odlučio se je, da će se od sada unaprijed obdržavati opet sajam svake godine u Matuljima i to prvu nedjelju u rujnu. Ove godine obdržava se sajam dane 3. oktobra po prvi put iz 12 godina.

Za odbor: Božo Valničić.

IZ POLJANA KOD PODGRADA

Rjetko glasa o nama. Mogao bi to ponisiti, da nemamo o čemu da pišemo. Imamo da pišemo ne samo o čemu, nego o mnogo čemu.

Zivot je kod nas mukotrpnan. Mnogo treba rada i naporan, da se dodje do kruha. Dosad nas drva spasavaju. Ali doći će i njima kraj, onda nam preostane jedino kraski kri.

Poljski prinos kod nas je mizeran. Treba da dučan pomaže.

U kulturnom pogledu smo poljanci prilično zaostali. Videći, da je narod bez škole narod bez budućnosti, nastojali smo, da dobijemo školu, ali na sve molbe dobili smo obećanje i ništa više. Gospoda, a narotito ona u Podgradu, bila su uvjereni, da je dosta sefajka, da znade učiniti kri na papiru u znak, da je primio plaćni način ili što drugo takve vrste.

Lanske godine dobili smo ipak učiteljicu, koja je došla iz Rijeke, ali je zahorvala hrvatski. Dobili smo učiteljicu, ali školske zgrade nemamo. Ono malo prostora što imademo za spremanje usjeva, oruđja i drugih stvari, ne može služiti za skolu.

Misli imademo svaki mjesec dva puta, kad uas posjeti golatči župnik. Inače idemo k misi u daleki Goliac.

Trebalo bi mnogo toga poduzeti, da se iz svih nevolja podigne ovaj naš kraj.

IZ PULJSTINE.

Sjećanja osam godina iz rata.

September 1918. godine! Tko da se ne sjeće tog mjeseca i te godine. Nakon teškog nesnošljivog života i gorkih patnja za dražanjem prošlog svjetskog rata, dolje končano i septembar 1918. godine. U osmoj obljetnici svjetskog svjetskog klanja sjecamo se septembra 1918.

I mi na puljštini dobro se sjećamo i znamo kako je rat bio započeo i kako je svršio. Znamo i to što je svega naš narod u ovom južnom dijelu Istre, morao za to vrijeme da pretrpi. Nije dalmatini ni ovaj grad bio ni malo postrođen. Godine 1914. zvana zazvonište, a narod proplače. Plakao je jer je unapred znao kako ga će ceka. Čekalo je ga mnogo patnje, gladi i kojekakve nevolje. Oci, muzevi, sinovi i braća oduševili u vojsku. Da, isli su, a kada će se vratiti i dalje će se upore vratiti živi i zdravi? Sada se stegnuto sjećamo na mnogo njih koji smo tadađe vrijeme vidjeli odlaziti u vojsku, a kojih nema više medju živima. Zapravo kodi nas je bio ljesti broj radnika zadržan na poslu u ranjem a-u arsenalu. Srčani je s tim arsenalom imao mnogo njih, jer su barem donekle bili kod kuće. Savsini signuri da su bili, ne smiju da kažemo, jer su i nad ovim našim gradom lepršasti zrakoplovi i padale bombe. Za sigurnost od bomba bile su iskopana podzemna skloništa, koja je narod u slučaju dolaska zrakoplova bježao da se sakrije. Projektili bio je obstrukiran, a on je učinio da se učini legitimacijom, te mu je u istoj bilo navedeno u koje od tih skloništa u doba navale zrakoplova, ima pravo sklonuti se. U tome je našem radniku bilo nekako lakše, jer nije barem bio na pravom frontu. Ali za to mu je već obitelj stradalica u težem položaju nego na frontu. Odmah je načinjenja rata sa strane Italije Austro-Ugarskoj u 1915. god, sav je naš narod, koji inače nije bio uposlen kod državnih vlasti, od Rovinja na Kanfanar pa Barban, redom sve ovam k jugu, bio evakuiran. Ko da ne znade za Leibnitz, Gründl i sva ta ostala mjesta Austrije i Madžarske, u koje je sav taj evakuirani narod bio smješten. Tadađe boraviste naši evakuiraci bili su razne zakucane barake. Tko da opise sve te grozote i te grobe, koje je naš narod kroz to vrijeme pretrpio. Ponajviše su stradala malena djeca i starci. Koliko je naših čestih stavaraca, od kojih mnogi nije nigdje došao, ni bio nigrdo u svijetu, pod zadnjem danom svoje starosti morao zapustiti svoju rođenu grudu. Od tuge sa svojom kućom, imanjem i živinom, što je sve morao zapustiti kletyo sudbinu, mnogi je prije ledog u grob. Tudjinska zemlja pokriva mnogo istrarskih kosti. Koliki je samo broj mladih djevojaka i žena, koje su morale radi ovakove sudbine, još mlade i svježe preno leći u grob. Mnoge majke još i danas često suze liju za svojom izgubljenom djecom i ostalim svojim milima i dragimima.

Dok su naši evakuirici bili podvrgnuti najvećem zlu, mučeni, psovani i gredjeni od Nemaca i Madžara, jer su za njih bili svi Srbi, koji su prouzročili rat, imala je i naša inteligencija svoju muku. Sve namne bivše Austro-Ugarske bile su dupkom punе raznih slavenofila. I naši Istrani bili je medju tima mnogo. Pula se je sa kolikom reprezentacijom također se do statnem brojem. Poznate su dobera naša inteligencija sve celije zatvara Pule, Rovinju, Trstu, Rijemberga, Ljubljane, Gracu, Salzburga i tako dalje i tako dalje.

Nakon ovog grozogn i mukotrpogn života svega našeg življa, nakon ovih nadzvječnih patnja, nakon boli i stradanja došao je septembar 1918. godine. Kako se je ovim našim krajevima s odusevljenjem pribilo glasovo o propadanju Austro-Ugarske, i kako je svako, ko je same mogao, počinjanu rušiti! Sve je željelo novoga doba, sve je bilo sroštva, rata i patnje. Došlo je bilo vrijeme najtežih muka i svako je želio — zraka, zraka —

PISMO IZ ZAGREBA
Avijatički dan. - Zlatko Baloković. - Proslava Sv. Franje. - Politika.

Jučer je ovđe održan t. v. "avijatički dan" — odnosno imale su se izvesti razne vještine sa aeroplanim u Zraku (medju ostalim i spuštanje na zemlju sa padobrnom iz visine od 200 i 1500 m). Interes je za ovu priredbu bio ogroman, te se računa da je bilo prisutno oko 35-30000 ljudi. Zbog kiše, koja je u to vrijeme počela padači, izostalo je dosta toga iz programa. Interesantno je bilo gledati kako se je spustio sa padobrnom na zemlju iz visine od 150 m jedan francuski oficir. Drugi se je opet jugoslavenski poručnik spustio sa padobrnom iz visine od 1500 m. Publiku ih je oduševljeno pozdravlja, kada su već bili na zemlji.

Cilj je ove priredbe bio, da se što jače među narodom budi smisao za avijatiku. Slične priredbe obdržavane su u Sarajevu i Novom Sadu, a doskorak će biti i u Ljubljani.

Pred nekoliko dana — krenula je iz Novog Sada grupa od 5 aeroplana preko Prage, Krakova i Varšavu, da se preko Bugarske vrati natrag u Novi Sad. Cilj joj je da posjeti države-saveznicu (Čehoslovačku, Poljsku i Rumunjsku) i da u vanjskom svijetu reprezentira svoju državu i ovduši svijet. Nesretnim je slučajem u Pragi došlo do nesreće, tako da je jedan aeroplano jugoslavenski oštećen a dva jugoslavenska časnika ostali su tom zgodom zarvaniti.

U Zagreb je stigao, nakon višegodišnjeg izbjivanja po Engleskoj i Americi, znameniti violinista — umjetnik Zlatko Baloković. Bio mu je priredjen ljetni doček a Baloković, koji je svojom umjetničtvom pred Evropom i Amerikom stekao priznanje sebi i svojoj domovini, to i zasluzuje.

Katolički dio Zagreba slavi ove dane jučile Sv. Franje Asisiškog. Ove se godine naime navršilo 700 godina od smrti utemeljitelja reda Sv. Franje, pa se tom zgodom drže svetostanosti po cijelom katoličkom svijetu, pa jednako tako i ovđe. Tom prilikom podignuta je u zapadnom dijelu grada jedna velika zgrada za prosvjetne ustanove, top dijela Zagreba. Red Sv. Franje — Franjevcii učinili su mnogo dobra, svim narodima, a da Hrvati imaju taj red osobitih zasluga. Za turškog gospodstva Franjevcii su bili uvijek među našim narodom u Bosni i Dalmaciji, a u njihovim je samostanima bilo srediste znanja, oni su pak bili edini stručnici prosvete među narodom. Andrija Kacić-Miošić, koga naši ljudi poznaju po njegovoj pjesmarici bio je također franjevac.

Inače je ovđe počela prava jesen. Vide se po ulicama već toplija odijela. Donevadna je vrijeme izgleđalo nestalo. Upravo kao i politika. No barem se dosada nije čulo puno nova. Ali naskoro — kada naštuje bladnji dan — čut će se opet nešto.

Dosad nije bilo u zemlji Pašića a Radic je bio u Zenici kao delegat na VII. zasjedanju Skupštine Društva Naroda. Poznat je, da je predsjednik bio izabran jugoslovenski. Politički će život postati dakle kroz malovremena pune življih povratkom Pašića i Radice. Parlamentat je još na doporučku te se sada spremi da što svećanije dočeka čehoslovačke parlamentarce koji dolaze početkom oktobra na neko vrijeme u Jugoslaviju svojim kolegama u posjetu.

Kako je poznato Davidovićev poslanik klub u Muslimanski klub ujedinili su se u novi klub imenom Demokratska Jedinica. Po jutrosku su između Radicevaca i Radikala, jer klub čine 51 poslanik. Iza ljetnih poplava dolaze dakle jesen, proslave i političke kombinacije.

A.R.

DAROVNI.
Za fond "Istarske Rijeće" sabrano medju hoćarima Zorin-vrh u Bregima, dne 20. sept. L. 75. — Bog da sreću! Hvala!

Za "Prosvjetu", odsjek za Istru.
Darovali su: Franjo Anićić, New York, 1 dollar; društvo "Seljanička Zora", Ense-nada, L 5; dr. Bl. Posedel, Budušin, L 5. — Darovateljima najljepša hvala!

Franina i Jurka

Fr.: Kako se ono zove ono bi se zvalo Svajcarije, Jurino?

Jur.: Ko mesto?

Fr.: Ono — taneko, o kom smo zadnjeg put govorili.

Jur.: Ča morda Zeneva?

Fr.: Baš to! Ja-ja kako si ono rekla Jnevra-jal Dunke, bi reč, da je ono tamno zvriošio. A ča misliš, eč nam ped bita čolje od one... kako se ono zove?

Jur.: Ča morda Ligi naroda?

Fr.: Od nje-ja.

Jur.: Ako imas kemu ča dat, pak ako misliš, da će ti to Liga Naroda platiti — moreš čekat ako eči i do sponzor-a njega danka.

Fr.: Ne mislim ja to — nego pitam, ak će svet imet koliko koristi od ono skupšćini. To pitam ja.

Jur.: Ča te, da ti rečem. Tamno pisano, bil a novini — ča ih se više čita, te se manje zna. Si čital, kako je skupšćina lepo i veselo dočekala Nemce, ki su oni prvi put stupili na Ligu?

Fr.: Čital sam — kako da ne! Ki je, pozdravi, ke lepe besedi i z jedne druge i s treće strani!

Jur.: A oni obedi? Oni južini? Kad god greš, na ki god stol pogledaš, a u Nemicu i Francezu, kako lepo bratski razgovaraju.

Fr.: Kako da nisu do čera bili najveći neprijatelj!

Jur.: To ne čejuš drugo nego: "meniš", ale pak "majmne libe" i "cib" i "jo! jo!" i sve tako lepo i pristojivo i Bogu ugodno. Misliš, da se andjeli mira po ovoj suznoj dolini.

Fr.: I tamo su bili najprije ljudi. Nemci i Francezi. Sami ministri! Čital sam, da su se pak neke južni buševali. A kada se ministri bušuju, to će reč puno.

Jur.: Da ti pravo rečem, za onakvo buši ja ne davam puno. I Jude bušnul Isusa i to baš va onem hip kada ga je prodal onem Kajtešom Pilatom.

Fr.: I mi mislim, da bi sve one lepe besedi, ke su tamo zrećene, moglo biti va dim?

Jur.: Besedi su dim, ako pred njimi pak neki njimi ne stoje i dela. A zato, ča jedanput rekal jedan zlanični diplomatik?

Fr.: Najprej mi stumači: ča je to diplomatik!

Jur.: Diplomatik ti je čovek, ki je misli, drugo govor, a tretio dela.

Fr.: Razumem. O a sada reci mi, ča jedanput rekal oni tvoj diplomatik?

Jur.: I kmeti su prenula i skočila s travna noge — Ni znala ča bi mu rekla ono što je sva u strahu rekla sam "Gren" —

«A ti, kmete», je rekla mladon Stjepo, «ne peštaj po mojoj travi; to je plemenita zemlja i tvoje kmeti, cokule nisu vrne vredne, da po njoj gredi. Vlaje da si poša zvole i da iši nikad u hlad u tvojim kmetima!»

Mladi je studente skočila, kako da je zmija ujila:

«Ko i sam siromah i kmetski sin, nis u ničigov rob i nedan kone sam Bog me ne smi tući...»

«Oho, i kmet bi se stija dignuti...»

«Nego viđiš uvi hić, kupija sei za breke i kmete...»

PODLISTAK

ERNEST RADETIC:

Dite ljubavi

(Priповijest iz istrarskog života u porečkom dijalektu.)

(Nastavak.)

I od unega dana su se svaki dan vidi i vaju bi se dogovorili, di se te sutradan moći naći — Ona je deventala veselja i živeja, smijala se i kantala po cile dame — Jako na gusto se je hozjevala gledati prid starinski špegalj — A kad je u većer bila sama u svojoj kamarici, prvo nego bi posla spati, pensala bi na sve ča je bivalo po danu. Kad bi se domisili, kako nijegove veseli storiči na vas glas bi se nasmišala: misliš je kako su skakali priko potoka, bižali po hladu pod velikima dubi i bila je jako, kako kumenta. „O lipi moj, o slatki moj!“, uzdisala bi i slala mu iz svoje lipe kamarice, z svojih mekih kušnji i svilenih lancunih ljupce u njegovu drvenu pozemuljku na pajaricu od lišća po kojoj se je i on ubraća, pensajući zajno na nju —

malo vino, u proleće, kad sve raste, niče i buji, ne more zapovidati! Zapoviti život vodi neka ne teče proti mioru, nego neka se ubrne za nazad! Ne moreš —

Tako je bilo i tote — — Jenoga lipa dana, ona je učutila, da je mati. Pod njezin srčen počelo je tuckati još jeno maće srce, najprvo pomalo, da ga je komoč žuta, pak sve jače i bolje, da su danii dajice pasivali — —

A da žalost bude još veća zgodalo se je ništo još strašnjeg — I to valja da povino — —

Njeji doma nisu niš znali od te njeji ljubavi — Dva njeji stariji brati nisu bili deboto nikad doma — Živili su već u gradu, nego na svojem imanju, a stara njeja mati, malo je kad zašla van iz kaštela, u kojem su stavali, najdalje bi svou vrtu ko biže, pak ni kik nadiljeva sponu u vrta ko biže, koko nikand vidila svoju Andjelku, kako gre z knežkinjim — Ma i to se je jedan dan doznao — Njeji stariji brat, koji se je stima za velikoga gospodina (kako će i bjeći je bilo tako jedan i bisan, kako da je pošpati) — Njemu se je to vidjala slična sramota, da se njegova sestra, čijevi su se didi držuili s kralji i cesari,

